

Інформаційна довідка
щодо організаційної структури, джерел фінансування, моделей взаємодії
аграрної науки та держави в європейських країнах і практики
використання з науковою метою земель сільськогосподарського
призначення*

Вступ. У більшості європейських країн із потужним аграрним сектором економіки створено наукові інституції, що здійснюють дослідження в аграрній сфері подібно до Національної академії аграрних наук України, а також виконують завдання з наукового забезпечення розвитку агропромислового комплексу (Франція, Швеція, Чехія, Румунія, Польща, Латвія, Литва, Нідерланди). Існує декілька моделей таких інституцій: установи, створені при профільних міністерствах; центри наукових досліджень, що об'єднують кілька дослідних інститутів; відокремлені науково-дослідні та науково-освітні заклади тощо. Досвід європейських держав свідчить про урахування отриманих наукових результатів при формуванні та реалізації державної політики у галузі сільського господарства, лісівництва, рибальства, озеленення тощо.

Основна частина.

Організаційна структура, джерела фінансування та моделі взаємодії з державою наукових інституцій, що здійснюють дослідження в аграрній сфері.

Чеська академія сільськогосподарських наук (ČZV)¹ була заснована як державна установа Міністерства сільського господарства 1 січня 1993 року та є науково-дорадчим органом міністра сільського господарства Чехії.

До складу Академії входить 741 член, з них 78 є почесними членами. Членами Академії є наукові експерти та практики, які розподілені по 12 відділах: рослинництва; захисту рослин; тваринництва; ветеринарної медицини; сільськогосподарської інженерії, енергетики та будівництва; харчових технологій; харчування та якості харчових продуктів; економіки, менеджменту, соціології та інформаційних технологій; лісового господарства; ґрунтознавства; водного господарства; історії сільського господарства. Обов'язком члена є активна робота у відділах і розвиток видавничої та наукової діяльності за напрямом роботи відділу.

Керівними органами Академії є Статутний орган та Рада². Крім того, Академія є одним із найбільших у Чехії видавців, роботу якого забезпечує Видавнича рада.

¹ The Czech Academy of Agricultural Sciences. URL: <https://www.cazv.cz/en/home/>

² URL: <https://www.cazv.cz/o-cazv/organy-cazv/>

Академія фінансується з бюджету як державна установа. Однак вона має право отримувати кошти на проведення досліджень з альтернативних джерел, наприклад програм ЄС, грантів, контрактів на замовлення окремих досліджень та експертиз тощо³.

Одним з основних завдань функціонування Академії є співпраця у формуванні стратегії національної політики досліджень і розробок у сільському, лісовому господарстві та харчуванні, популяризація наукових результатів та сприяння використанню цих результатів на практиці, а також здійснення дорадчої та консалтингової діяльності як для державного, так і приватного сектору⁴. Для виконання поставлених завдань Академія взаємодіє з органами державної виконавчої влади у сферах сільського господарства, освіти, охорони здоров'я та навколишнього природного середовища.

Основними завданнями **Латвійської академії сільськогосподарських і лісових наук** (*Latvian Academy of Agricultural and Forestry Sciences (LAAFS)*) є координування напрямів розвитку сфер сільського господарства, лісового господарства, розвитку сільської місцевості тощо, визначення проблем цих сфер та надання пропозицій щодо шляхів вирішення проблем, зокрема шляхом участі у розробці нормативних актів і документів планування політики в зазначених сферах⁵. Діяльність Академії курується Міністерством сільського господарства та Латвійською академією наук.

Академія складається з 5 відділів: сільськогосподарських наук; аграрно-економічних наук; харчових та ветеринарних наук; інженерних наук; лісових наук.

Академія бере активну участь у проєктах ЄС, зокрема ForestValue та Горизонт, а тому частково фінансується за кошти ЄС⁶.

Румунська академія сільськогосподарських і лісових наук «Георге Іонеску-Сісешті» (*Academia de Stiinte Agricole si Silvice «Gheorghe Ionescu-Sisesti» (A.S.A.S.)*)⁷ є спеціалізованою державною академічною установою з наукової координації, має статус юридичної особи та діє відповідно до власного статуту під керівництвом Міністерства сільського господарства, лісового господарства та сільського розвитку в співпраці з Міністерством освіти та досліджень.

Академія здійснює розробку коротко- та довгострокових стратегій щодо розвитку науки і сільськогосподарського виробництва та підтримки державних органів у реалізації аграрної політики.

³ URL: <https://www.cazv.cz/o-cazv/historie-cazv/>

⁴ About CAAS. URL: <https://www.cazv.cz/en/about-caas/>

⁵ Latvian Academy of Agricultural and Forestry Science URL: <https://ueaa.info/2016/11/02/1293/>

⁶ URL: <http://lmza.lv/index.php/lv/es-projekti>

⁷ Academia de Stiinte Agricole si Silvice «Gheorghe Ionescu-Sisesti» (A.S.A.S.). URL: <https://www.ghidul.ro/asas/>

Для виконання поставленого завдання в Академії функціонує 8 відділів: польових культур; аграрної економіки та розвитку; садівництва; харчової промисловості; механізації; ветеринарної медицини; лісництва; тваринництва.

Науково-дослідні відділи фінансуються за рахунок позабюджетних надходжень, отриманих за договорами на виконання науково-дослідних робіт, послуг⁸.

У деяких державах функціонують центри досліджень, трансформовані із кількох дослідних інститутів, що працюють у сільськогосподарській сфері, або окремі науково-дослідні чи науково-освітні заклади, на які покладено основні завдання зі здійснення наукових досліджень у сфері сільського господарства. Зокрема, у **Литві** створено Литовський центр сільськогосподарських і лісових наук (*Lietuvos agrarniu ir msku mokslu centras*)⁹, який є державним науково-дослідним інститутом. Стратегічною метою центру є проведення наукових досліджень й експериментальних розробок у галузі агрономії та лісництва, а також екології та природознавства, біології, біофізики, ботаніки та зоології. Центр проводить дослідження й реалізує різноманітні наукові програми та проекти. Науковці беруть участь у національних (фінансуються Науковою радою Литви, міністерствами сільського господарства, навколишнього середовища, економіки тощо) та міжнародних проектах, що фінансуються за рахунок програм ЄС, наприклад Горизонт, Європейським територіальним співробітництвом тощо¹⁰.

У **Польщі** у структурі Польської академії наук (*Polska Akademia Nauk*) функціонують спеціалізовані наукові інститути та наукові центри, що проводять дослідження в аграрній сфері, зокрема: Інститут агрофізики, Інститут біології, Інститут ботаніки, Інститут водного господарства, Інститут біоорганічної хімії, Інститут дендрології, Інститут фізіології рослин, Інститут фізіології та годівлі тварин, Інститут генетики та біотехнології тварин, Інститут генетики рослин¹¹.

В інститутах Польської академії наук працює понад 9 тис. осіб, із них майже 4,1 тис. дослідників.

Інститути Польської академії наук в основному функціонують за рахунок грантів від Національного наукового центру, Національного центру досліджень і розвитку та програм ЄС. Так, наприклад, вони виграли 103 мільйони євро від програми ЄС Горизонт 2020¹².

Деякі держави зосереджують значні наукові дослідження у галузі аграрної науки при науково-освітніх закладах (університетах та інститутах).

⁸ URL: <https://www.ghidul.ro/asas/produse-servicii/-academia-de-stiinte-agricole-si-silvice/academia-de-stiinte-agricole-ai-silvice-asas-124920>

⁹ Lietuvos agrarniu ir msku mokslu centras. URL: <https://www.lammc.lt/lt>

¹⁰ Centras šiandien: Lietuvos agrarniu ir msku mokslu centras. URL: <https://www.lammc.lt/lt/apie-centra/centras-siandien/1778>

¹¹ Instytut naukowe : Polska akademja nauk. URL: <https://pan.pl/instytut-naukowe/>

¹² URL: <https://pan.pl/instytut-naukowe/>

Зокрема, у **Нідерландах** немає окремої академії аграрних наук. Аграрний Університет Вагенінгена Нідерландів (*м. Вагенінген, Нідерланди*)¹³ входить до 150 кращих університетів світу, а на його базі створено чи не найкращу в Європі наукову дослідницьку службу в аграрній сфері.

Завдання із взаємодії більшості нідерландських дослідницьких організацій в інформаційному аспекті та фінансування наукових програм здійснює Фонд сільськогосподарських досліджень KLV (*Royal Dutch Society for Agriculture Science*)¹⁴. Фонд зосереджується на фінансовій підтримці одноразових заходів і нових ініціатив, які допомагають випускникам закладів вищої освіти покращити свої знання та навички у сфері агропромислового комплексу.

У 1999 році Фонд сільськогосподарських досліджень (KLV) було приватизовано і він став організацією, що діє на контрактній основі на власний ризик (за власний рахунок). Дирекцію сільськогосподарських досліджень реструктуризовано й офіційно відокремлено від Міністерства сільського господарства, природи та якості продуктів Нідерландів. Міністерство фінансує повну вартість науково-дослідницьких програм замість аграрних інститутів. Фінансування здійснюється кожні чотири роки. Кожну дослідницьку програму контролює керівний комітет. Членів цих комітетів обирають серед відповідних дирекцій Міністерства та інших зацікавлених сторін¹⁵.

Французька академія сільськогосподарських наук (*Académie d'Agriculture de France*)¹⁶ є науковим товариством, що здійснює дослідження у сферах сільського господарства, продовольства та навколишнього природного середовища. Академія сприяє розвитку сільського господарства та сільської місцевості у науково-технічній, економічній, юридичній, соціальній та культурній сферах¹⁷.

У складі Академії функціонує 10 відділів¹⁸, що працюють за напрямками: рослинництво; ліси та лісова промисловість; тваринництво; гуманітарні та суспільні науки; взаємодія довкілля та живих організмів; науки про життя; довкілля і території; харчування людини; сільськогосподарське постачання; економіка і політика. Керівництво Академією здійснює розгалужена система органів, що відображена на схемі.

¹³ Wageningen University and Research. URL: <https://www.wur.nl/en.htm>

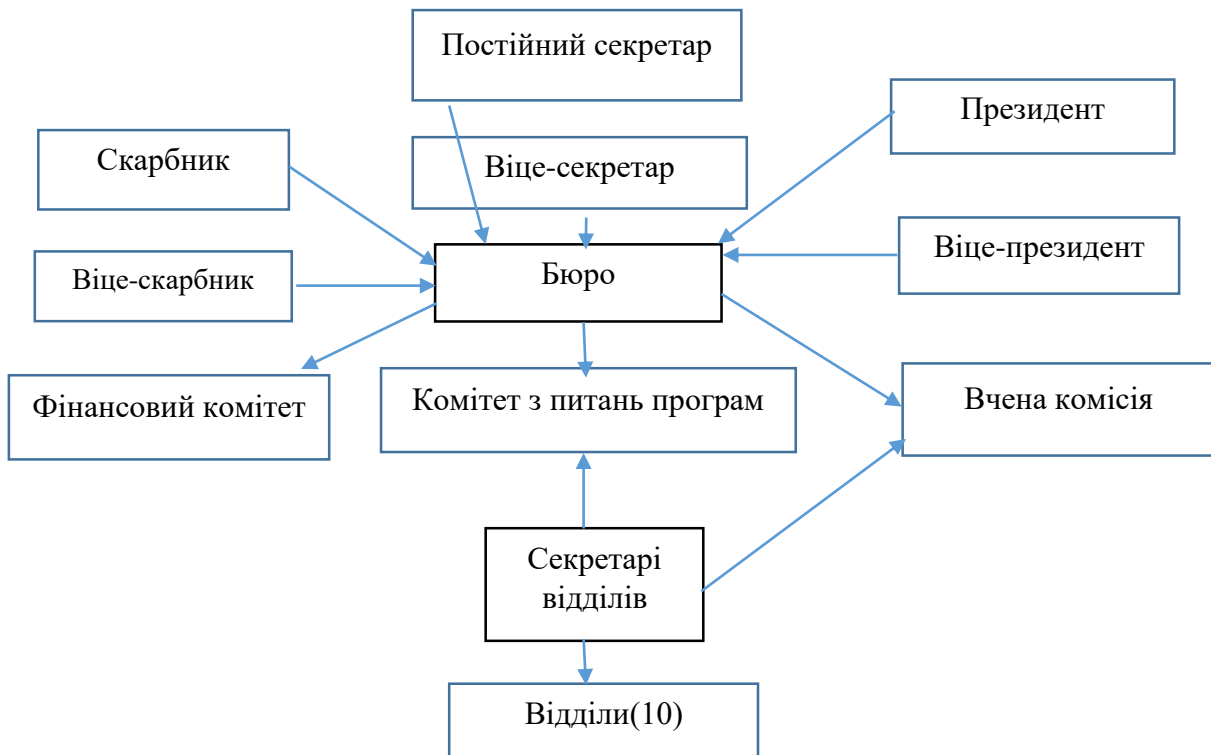
¹⁴ Royal Society for Agricultural Sciences (Netherlands). URL: <http://www.klv.nl/>

¹⁵ Перекроєння агронауки – коли менше означає більше: досвід Нідерландів. URL: <https://cost.ua/perekroyennya-agronauki-koli-menshe-oznachaye-bilshe-dosvid-niderlandiv-2/>

¹⁶ Académie d'Agriculture de France (AAF). URL: <https://www.academie-agriculture.fr/>

¹⁷ Missions: Histoire de l'AAF. URL: <https://www.academie-agriculture.fr/academie/presentation/histoire>

¹⁸ URL: <https://www.academie-agriculture.fr/academie/gouvernance/organigramme>

Міністерства, фонди та приватні організації беруть участь у фінансуванні Академії шляхом сплати фінансових внесків, призначених для функціонування закладу та примноження його спадщини¹⁹.

Шведська королівська академія сільського та лісового господарства є вільною та незалежною організацією, яка займається питаннями сільського господарства, садівництва, продовольства, лісів та лісових продуктів, рибальства та аквакультури, навколишнього середовища та природних ресурсів.

Академію очолює президент, який має заступника – віце-президента. Термін повноважень обох становить чотири роки. Колегія Академії є керівним органом Академії. До складу Колегії входять президент, віце-президент Академії, секретар Академії, голови трьох відділів та ще дев'ять делегатів, з яких кожен відділ обирає по три делегати²⁰.

Повсякденну роботу Академії забезпечують три основні відділи: загальний; сільського господарства; лісівництва. До складу кожного відділу входять шведські, міжнародні та почесні стипендіати. Вони стежать за розвитком у сферах своїх компетенцій, створюють ради, комітети та робочі

¹⁹ URL: <https://www.academie-agriculture.fr/sites/default/files/plaquette-2021-2.pdf>

²⁰ URL: <https://www.ksla.se/ledamotsrummet/wp-content/blogs.dir/4/files/2011/10/KSLA-presentationsbroschyr-eng-2011.pdf>

групи, а також організують зустрічі, конференції та семінари. До роботи у радах, комітетах та робочих групах залучаються як співробітники Академії, так і зовнішні експерти з окремих галузей.

На додаток в Академії функціонує відділ лісової та сільськогосподарської історії, який керує бібліотекою та архівом, що спеціалізується на аграрній історії.

Академія фінансується, крім невеликих державних дотацій як компенсації за надані державі послуги, за рахунок грантів, стипендій, подарунків і пожертв. Крім того, Академії доручено управління низкою фондів²¹.

Практика використання з науковою метою земель сільськогосподарського призначення²².

Окремі наукові інституції мають у своїй власності землі сільськогосподарського призначення для проведення на них наукових та науково-прикладних експериментів. Наприклад, із метою дослідницької діяльності Румунська академія сільськогосподарських і лісових наук «Георге Іонеску-Сісешті» здійснює виробництво насіння та садивного матеріалу, а також розводить племінних тварин. Для цього підрозділи Академії мають велику матеріальну базу, що складається з 58 000 га сільськогосподарських угідь. Особлива увага приділяється запровадженню результатів дослідницької діяльності Академії у практику агровиробників, зокрема шляхом передачі фермерам великих обсягів нещодавно створених сортів насіння та проведення консультацій дослідниками Академії.

Законом «Про Польську академію наук» від 30 квітня 2010 року затверджено Положення про впровадження актів реформування наукової системи, яким покладено на Польську академію наук обов'язок щодо створення переліку майна, включаючи земельні ділянки, яке було визнано непотрібним для виконання його статутних завдань, і буде використано, серед іншого, для платного продажу²³. На підставі цього з 2010 року в Академії були вилучені землі із власності. Однак цього самого року до Закону «Про управління сільськогосподарського майна» від 19 жовтня 1991 року було внесено зміни, згідно з якими «Польська академія наук, університети та науково-дослідні інститути сплачують щорічні збори за безстрокове користування землею у розмірі ціни 20 кг жита за конвертований гектар у

²¹ URL: <https://www.ksla.se/en/>

²² Див. Аналітична записка з питань порівняльного законодавства щодо державних наукових установ, які виконують завдання із забезпечення розвитку агропромислового комплексу та умов використання ними земель сільськогосподарського призначення в європейських державах. URL: https://research.rada.gov.ua/documents/analyticRSmaterialsDocs/industry_policy/analytical_notes-indst/73535.html

²³ Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. – Przepisy wprowadzające ustawy reformujące system nauki (Dz. U. z 2010 r. Nr 96 poz. 620, Nr 155 poz. 1036 oraz z 2012 r. poz. 756). URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20100960620>

значенні сільськогосподарських податкових положень»²⁴. Законом «Про Польську академію наук»²⁵ (ст. 24) визначено, що ректор Польської академії наук відповідає за управління майном Академії.

У більшості випадків наукові інституції мають право орендувати землі для наукових цілей, як на платній, так і безоплатній основі. Так, правовідносини щодо надання земель у користування в Литві визначені Земельним законом Литовської Республіки 1994 р. № I-446²⁶. Строк оренди земель сільськогосподарського призначення обмежено. Частиною першою статті 8 передбачено, що «державна земля передається у тимчасове користування безоплатно державним установам, муніципалітетам, лісництвом, дирекціям державних заповідників, дирекціям державних парків, іншим установам, які утримуються з державного або муніципального бюджету, традиційним релігійним громадам та асоціаціям, державним установам, які відповідно до закону Литовської Республіки про підзвітність державного сектору вважаються суб'єктами державного сектору. Державна земля передається у безоплатне користування у порядку, встановленому Урядом». Статтею 9 встановлено, що «при передачі в оренду земель державної власності сільськогосподарського призначення строк оренди землі не може перевищувати 25 років». У частині 8 цієї статті передбачено, що «під час проведення земельної реформи земельні ділянки державного сільськогосподарського призначення у сільській місцевості ... надаються в оренду без аукціону в порядку, встановленому Урядом»²⁷. Положення закону розповсюджуються на усі правочини, пов'язані із землями сільськогосподарського призначення, та не містять винятків або особливих умов щодо земель наукових аграрних установ.

Законодавче забезпечення щодо використання земель у Чехії визначається Законом «Про охорону земельного фонду»²⁸. У земельному законодавстві Чехії відсутні особливі умови використання, оренди (суборенди) земельних ділянок для здійснення наукових досліджень. Однак землі сільськогосподарського фонду заборонено використовувати не за призначенням. Зокрема, пунктом «в» § 3 заборонено «використовувати земельні ділянки сільськогосподарського призначення для

²⁴ Art 15. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. – Przepisy wprowadzające ustawy reformujące system nauki (Dz. U. z 2010 r. Nr 96 poz. 620, Nr 155 poz. 1036 oraz z 2012 r. poz. 756). URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20100960620>

²⁵ Art 24, 45, 38 : Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk. URL: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/polska-akademia-nauk-17622737>

²⁶ Lietuvos respublikos žemės įstatymas 1994 m. balandžio 26 d. nr. i-446 Vilnius. URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.5787/asr>

²⁷ Lietuvos Respublikos žemės įstatymas 1994 m. balandžio 26 d. Nr. I-446 Vilnius. URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.5787/asr>

²⁸ Zákon č. 334/1992 Sb. Zákon České národní rady o ochraně zemědělského půdního fondu. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-334>

несільськогосподарських потреб без згоди на їх вилучення із земель сільськогосподарського фонду...»²⁹.

Шляхи реформування аграрної науки в Україні на основі зарубіжного досвіду.

Враховуючи спрямованість України на європейську інтеграцію, важливим при реформуванні всіх сфер є врахування пріоритетів ЄС. Так, у рамках цілей сільськогосподарської політики ЄС (далі – CAP)³⁰, викладених у Регламенті (ЄС) 2021/2115 Європейського Парламенту та Ради від 2 грудня 2021 року, встановлено правила щодо підтримки стратегічних планів, які мають бути розроблені державами-членами в рамках спільної сільськогосподарської політики (Стратегічні плани CAP) і фінансуються Європейським сільськогосподарським гарантійним фондом (далі – EAGF) та Європейським сільськогосподарським фондом розвитку сільських районів (далі – EAFRD) (далі – Регламент). У Регламенті звертається увага на посилення ринкової орієнтації та підвищення конкурентоспроможності ферм як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі шляхом стимулювання досліджень, новітніх технологій та цифровізації, залучення та підтримку молодих фермерів і нових фермерів, а також сприяння сталому розвитку бізнесу в сільській місцевості. У зв'язку із цим надання допомоги, зокрема фінансової, на проведення досліджень є прийнятним.

Україна бере участь як асоційована держава у Рамковій програмі досліджень та інновацій «Горизонт Європа» відповідно до Угоди між Україною, з однієї сторони, і Європейським Союзом та Європейським співтовариством з атомної енергії, з іншої сторони, про участь України у Рамковій програмі з досліджень та інновацій «Горизонт Європа» та Програмі з досліджень та навчання Європейського співтовариства з атомної енергії (2021–2025), комплементарній до Рамкової програми з досліджень та інновацій «Горизонт Європа», ратифікованої Законом України «Про ратифікацію Угоди між Україною, з однієї сторони, і Європейським Союзом та Європейським співтовариством з атомної енергії, з іншої сторони, про участь України у Рамковій програмі з досліджень та інновацій «Горизонт Європа» та Програмі з досліджень та навчання Європейського співтовариства з атомної енергії (2021–2025), комплементарній до Рамкової програми з досліджень та інновацій «Горизонт Європа»» від 03 травня 2022 року № 2233-IX.

²⁹ § 3,4 Zásady ochrany zemědělské půdy. Zákon č. 334/1992 Sb. Zákon České národní rady o ochraně zemědělského půdního fondu. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-334>

³⁰ REGULATION (EU) 2021/2115 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 2 December 2021 establishing rules on support for strategic plans to be drawn up by Member States under the common agricultural policy (CAP Strategic Plans) and financed by the European Agricultural Guarantee Fund (EAGF) and by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) and repealing Regulations (EU) No 1305/2013 and (EU) No 1307/2013. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021R2115&qid=1677855661053>

Самоврядною науковою організацією України, яка займає центральне місце в системі аграрної науки та має координувати, організує і проводить дослідження в аграрній галузі, має взаємодіяти з відповідним органом державної влади з метою виконання завдань, визначених державними пріоритетами у цій галузі, є Академія аграрних наук України, яка здійснює діяльність відповідно до законів України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу» та свого Статуту.

В Україні впроваджена система підтримки та фінансування науково-технічних розробок, що здійснюються вищими закладами освіти, науковими установами незалежно від підпорядкування та суб'єктами господарювання.

Грантова підтримка у вигляді індивідуальних, колективних та інституційних грантів надається також Національним фондом досліджень України відповідно до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність».

Міністерство аграрної політики України (далі – Мінагрополітики) забезпечує розподіл коштів на проведення досліджень, прикладних наукових та науково-технічних розробок у сфері розвитку агропромислового комплексу, які виконуються науковими установами та їх філіями (центрами), що перебувають у віданні міністерства. Законом України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» Мінагрополітики за бюджетною програмою КПКВК 2801050 «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері розвитку агропромислового комплексу, стандартизації та сертифікації сільськогосподарської продукції» передбачено 112,124 млн грн. Мета зазначеної програми – проведення науковими установами, які віднесені до сфери управління Мінагрополітики, прикладних наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок у сфері розвитку агропромислового комплексу, стандартизації та сертифікації сільськогосподарської продукції, у тому числі за пріоритетними напрямками, та впровадження у виробництво сучасних розробок і прогресивного досвіду.

Відповідно до Порядку формування державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2013 р. № 306, і Закону України «Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів» заклади освіти сфери управління Мінагрополітики (13 закладів післядипломної та професійно-технічної освіти) за рахунок коштів державного бюджету виконують державне замовлення щодо підвищення кваліфікації фахівців агропромислового комплексу й забезпечують

підвищення кваліфікації фахівців та підготовку робітничих кадрів для агропромислового сектору економіки України. Законом України від 3 листопада 2022 року № 2710-ІХ «Про Державний бюджет України на 2023 рік» (із змінами) Мінагрополітики за бюджетною програмою КПКВК 2801130 «Підвищення кваліфікації фахівців агропромислового комплексу» передбачено кошти в обсязі 13 млн гривень.

Отже, окремі напрями реалізації Концепції реформування і розвитку аграрної освіти і науки, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 04.04.2011 р. №279-р, реалізовані. Проте варто наголосити, що метою відповідної Концепції зазначалася інтеграція академічної та університетської аграрної науки шляхом реформування вищих аграрних навчальних закладів та наукових установ Національної академії аграрних наук із використанням їх потенціалу для створення з урахуванням природно-кліматичних зон регіональних навчальних науково-виробничих комплексів як центрів навчально-наукового і кадрового забезпечення агропромислового комплексу України.

У зв'язку із зазначеним пріоритетом реформування вітчизняної аграрної науки є:

розробка й затвердження програмного документа щодо реформування вітчизняної аграрної науки;

впровадження системного підходу до планування та виконання досліджень, прикладних наукових та науково-технічних розробок у сфері розвитку агропромислового комплексу;

формування та затвердження тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, що фінансуються за рахунок коштів державного бюджету, відповідно до потреб галузі;

поєднання базового фінансування наукових досліджень із фінансуванням на засадах конкурсного відбору;

запровадження ефективної системи контролю за виконанням досліджень за державні кошти відповідно до визначеної тематики;

оптимізація мережі наукових установ та грантових програм Мінагрополітики за результатами оцінки їх ефективності;

створення умов для залучення недержавних коштів для фінансування наукових досліджень із проблем розвитку агропромислового комплексу;

впровадження окремого напрямку державної підтримки сільського господарства шляхом стимулювання проведення досліджень чи використання результатів досліджень та інновацій, проведених за державні кошти чи в межах Рамкової програми з досліджень та інновацій «Горизонт Європа».

Висновки. В європейських державах система наукових установ в агросекторі створена по-різному та використовує власні моделі (механізми й інструменти) реалізації та законодавчого регулювання:

1) в окремих державах створено аграрні академії, що, переважно, зберегли підпорядкованість національним академіям наук, або ж створено систему наукових центрів, що утворилися шляхом злиття кількох дослідницьких структур та сформували спеціальний фонд фінансування досліджень із частковою участю держави;

2) існує декілька основних моделей взаємодії держави та аграрної науки або так звана «партнерська» модель, яка заснована на взаємовигідному обміні (землі у користуванні в обмін на наукові результати) та раціональному використанні земельних ресурсів.

Натомість правовідносини щодо обігу земель регулюються загальними законами у сфері земельних відносин та, незначною мірою (Польща, Литва), законодавством у сфері формування і функціонування закладів вищої освіти, дослідницьких інститутів / центрів тощо.

На основі порівняльного аналізу визначено відсутність єдиної ефективної моделі функціонування аграрної науки, проте окремі кращі зарубіжні практики дають можливість рекомендувати пріоритетні напрями реформування вітчизняної аграрної науки.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*